

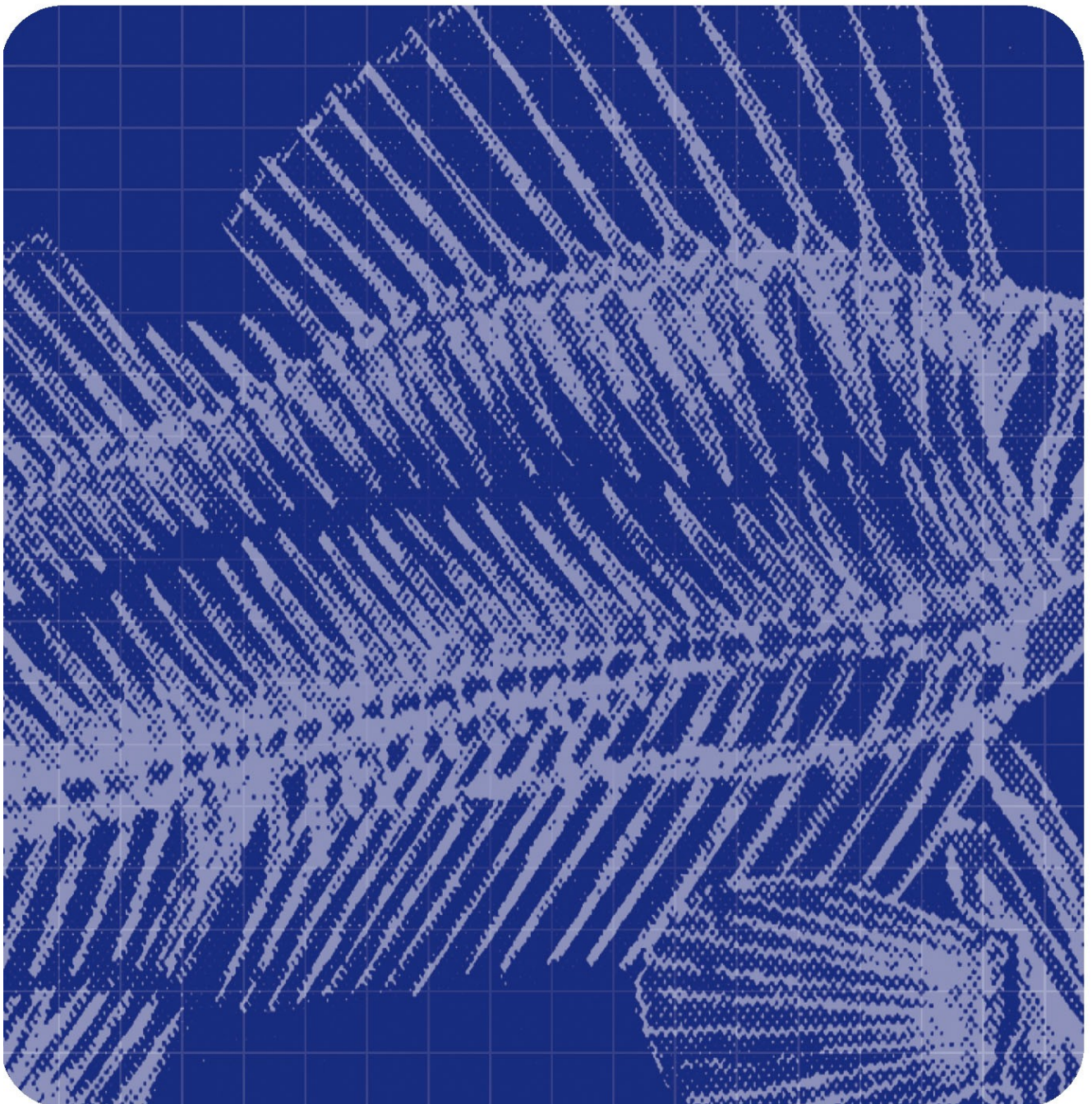
Fiskeriforskning

RAPPORT 17/2002 • Utgitt september 2002

SkatteFUNN-ordningen og fiskeindustrien

Vurdering av kriteriene for deltakelse

Bjørn Inge Bendiksen

Norut Gruppen er et konsern for anvendt forskning og utvikling og består av morselskap og seks datterselskaper. Konsernet ble etablert i 1992 – fundamentert på daværende FORUTs fire avdelinger og Fiskeriforskning.

Konsernet består i dag av følgende selskaper:

Fiskeriforskning, Tromsø

Norut IT, Tromsø

Norut Samfunnsforskning, Tromsø

Norut Medisin og Helse, Tromsø

Norut Teknologi, Narvik

Norut NIBR Finnmark, Alta

Konsernet har til sammen vel 240 ansatte.

Fiskeriforskning (Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS) utfører forskning og utvikling for fiskeri- og havbruksnæringen innen

- sjømat og industriell foredling
- marin bioteknologi og fiskehelse
- forutvikling og marin prosessering
- havbruk
- økonomi og marked

Fiskeriforskning har ca. 160 ansatte fordelt på Tromsø (110) og Bergen (50).

Fiskeriforskning har velutstyrte laboratorier og forsøksanlegg i Tromsø og Bergen.

Hovedkontor Tromsø:

Muninbakken 9-13

Postboks 6122

N-9291 Tromsø

Telefon: 77 62 90 00

Telefaks: 77 62 91 00

E-post: post@fiskeriforskning.no

Avdelingskontor Bergen:

Kjerreidviken 16

N-5141 Fyllingsdalen

Telefon: 55 50 12 00

Telefaks: 55 50 12 99

E-post: office@fiskeriforskning.no

Internett: www.fiskeriforskning.no

RAPPORT

Tilgjengelighet:

Åpen

Rapportnr:

17/2002

ISBN-nr:

82-7251-500-8

Tittel:

SkatteFUNN-ordningen og fiskeindustrien

Vurdering av kriteriene for deltakelse

Dato:

26.09.2002

Antall sider og bilag:

6

Forfatter(e):

Bjørn Inge Bendiksen

Forskningssjef:

Roger Richardsen

Avdeling:

Økonomi og Marked

Prosjektnr.:

4071

Oppdragsgiver:

Fiskeridepartementet

Oppdragsgivers ref.:

3 stikkord:

SkatteFUNN, kriterier, fiskeindustrien

Sammendrag:

Denne rapporten tar for seg kriteriene for deltakelse i SkatteFUNN-ordningen, som skal bidra til å øke FoU-aktiviteten i norske bedrifter, og hvor stor del av norsk fiskeindustri som tilfredsstiller kriteriene. En analyse av bedriftens sysselsetting, omsetning og kapitalforhold viser at kriteriene for 2002 treffer over 80 prosent av alle bedriftene, men at disse bare står for noe over halvparten av samlet sysselsetting og under 40 prosent av samlet omsetning i fiskeindustrien. Årsakene er den store andelen småbedrifter i fiskeindustrien, der 50 prosent av bedriftene har under 10 ansatte.

Helt sentrale deler av fiskeindustrien vil ikke kunne delta i ordningen. Dette gjelder de fleste sildemelfabrikkene, de viktigste saltfisk- og klippfiskprodusentene og de viktigste og største bedriftene i pelagisk konsumsektor. Med få unntak faller også hele filetindustrien i hvitfisk-sektoren utenfor ordningen. Det samme gjelder rekeindustrien. Kriteriene setter også utenfor helt sentrale aktører på videreforedling av laks og ørret.

Det er spesielt kravene til at totalkapital og omsetningen som diskvalifiserer bedrifter fra deltakelse.

Etter Fiskeriforskningens vurdering er kriteriene for SkatteFUNN-ordningen for 2002 slik utformet at de ikke treffer de fiskeindustribedriftene der både potensialet og behovet for å øke FoU-aktiviteten og innovasjonsaktiviteten er størst.

INNHold

1	INNLEDNING.....	1
1.1	Struktur i fiskeindustrien.....	1
1.2	Datamaterialet	2
2	KRITERIENE FOR DELTAKELSE I SKATTEFUNN OG FISKEINDUSTRIEN	3
2.1	Kriteriene for 2002	3
2.2	Eventuell justering av kriteriene.....	4
3	FISKEINDUSTRIENS MULIGHETER TIL Å NYTTIGGJØRE SEG AV SKATTEINCENTIVORDNINGER.....	6
	REFERANSER.....	7

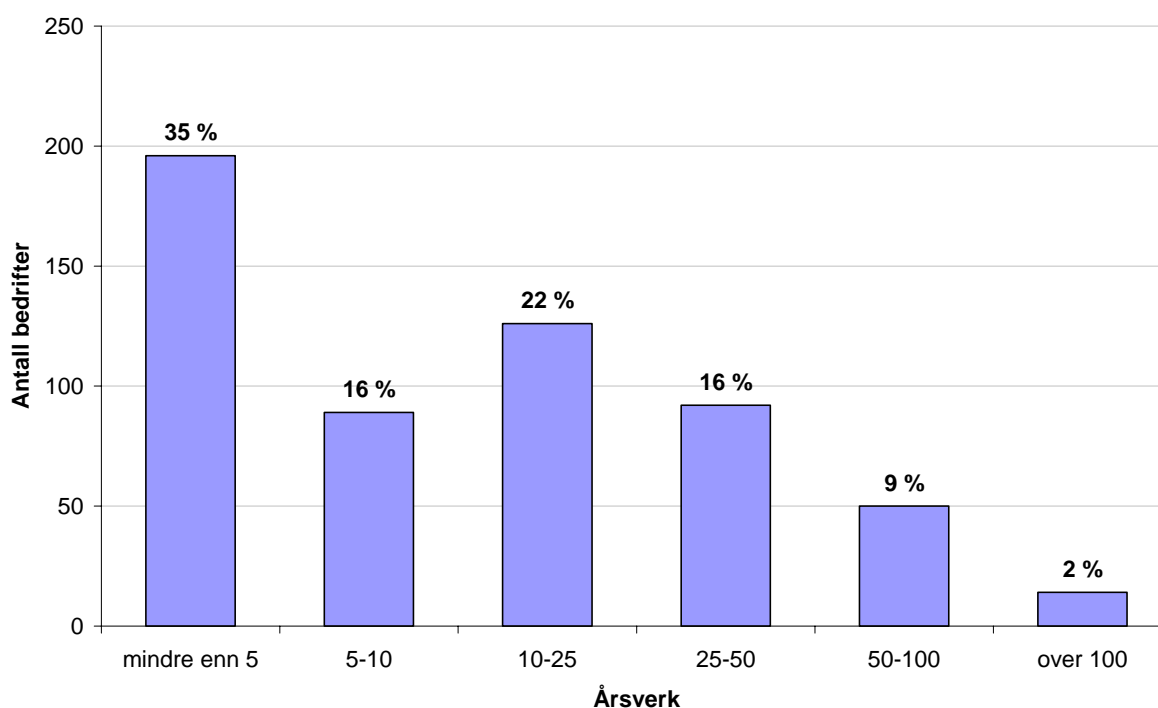
1 INNLEDNING

1.1 Struktur i fiskeindustrien

Fiskeindustrien i Norge, det vil her si landbaserte bedrifter som foredler marint råstoff til konsum eller mel/olje, består i dag av rundt 600 bedrifter. Disse sysselsetter 13-14.000 personer, som utfører 12-13.000 årsverk.

Strukturen i fiskeindustrien er fortsatt preget av mange små bedrifter, selv om disse står for en mindre andel av samlet sysselsetting og omsetning. Dette til tross for at strukturendringene de siste tiårene har ført til en reduksjon i antall mindre bedrifter i mange sektorer.

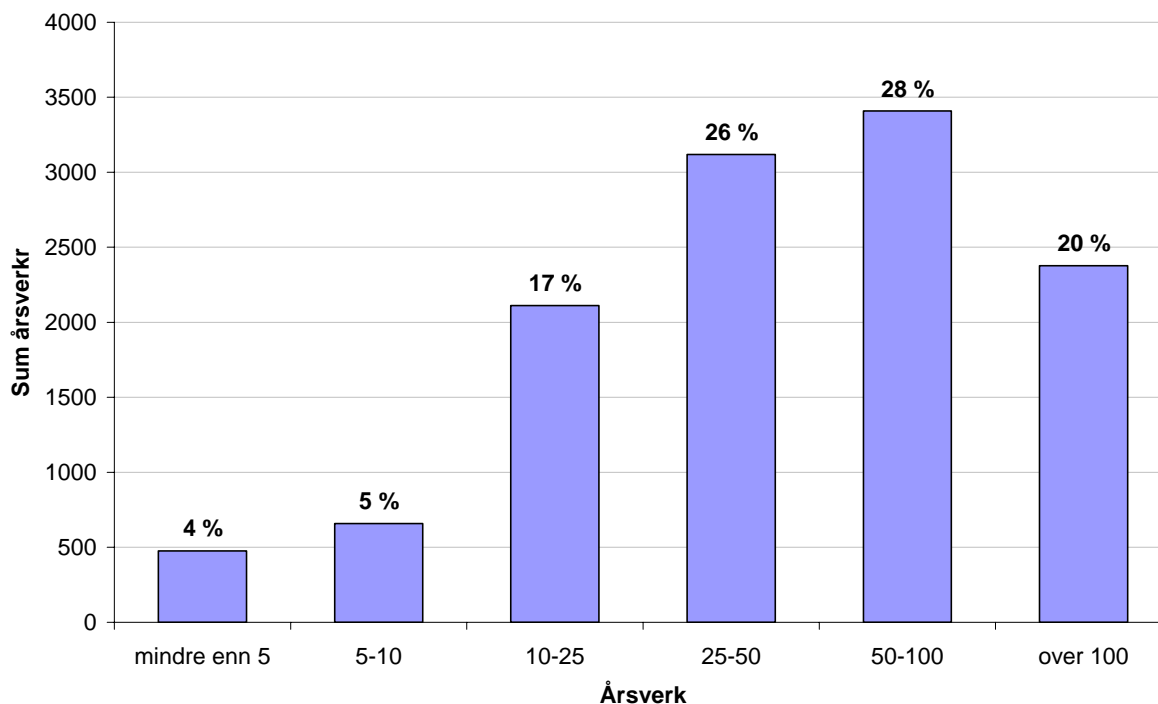
Som *Figur 1* viser har mer enn 50 prosent av bedriftene en sysselsetting tilsvarende færre enn 10 årsverk. Bare tilsammen 11 prosent av bedriftene har mer enn 50 årsverk.

Figur 1 Antall bedrifter i fiskeindustrien fordelt etter utførte årsverk

Som *Figur 2* viser står imidlertid de minste bedriftene (under 10 årsverk) for bare ni prosent av samlet sysselsetting i fiskeindustrien, selv om de utgjør omkring halvparten av antall bedrifter.

De to prosent største bedriftene (med over 100 årsverk) står for 20 prosent av sysselsettingen, mens de 11 prosent største bedriftene til sammen står for nesten halvparten av alle sysselsatte.

Figur 2 Sum årsverk i fiskeindustrien fordelt etter bedriftens størrelse målt i årsverk

1.2 Datamaterialet

Tallene er dels basert på regnskapene selskapene har sendt til Brønnøysundregistrene for regnskapsåret 2000 og dels på data fra egne oversikter. Erfaringene med regnskapsmaterialet viser at det kan være et betydelig avvik i antall ansatte som rapporteres i årsregnskapet og gjennomsnittlig antall ansatte over året. Beregninger basert på det samme regnskapsmateriale antyder en samlet underrapportering tilsvarende omlag 900 årsverk.

For å korrigere for dette er det for hvert foretak beregnet antall utførte årsverk basert på foretakets rapporterte lønnskostnader. Kriteriet for antall ansatte er vurdert ut fra det høyeste av antall årsverk og antall rapporterte ansatte.

For de største integrerte selskapene i oppdrett og foredling, som Marine Harvest Norway AS og Fjord Seafood Norway AS, er kriteriene vurdert ut fra samlet antall ansatte, omsetning og kapital, mens antall ansatte rapportert i våre tabeller gjelder foredlingsvirksomheten. I andre integrerte selskaper med sjømatproduksjon som Orkla ASA og Rieber & Søn ASA er også kriteriene vurdert ut fra samlet antall ansatte, omsetning og kapital, mens antall ansatte og omsetning rapportert i våre tabeller gjelder sjømatvirksomheten.

Oppdrettsbedrifter med eget slakteri innenfor samme juridiske enhet, men som ikke foredler fisk utenom slakting, pakking og eventuelt innfrysing, er ikke inkludert i vår analyse. Dette gjelder ca 40 foretak. Oppdrettsbedrifter med foredlingsanlegg og –aktivitet innenfor samme juridiske enhet er derimot inkludert. Dette gjelder ca 20 foretak.

2 KRITERIENE FOR DELTAKELSE I SKATTEFUNN OG FISKEINDUSTRIEN

2.1 Kriteriene for 2002

Deltakelse i SkatteFUNN-ordningen stiller krav til bedriftenes størrelse. Ordningen er ment å være rettet mot små og mellomstore bedrifter og for å kvalifisere til deltakelse må bedriftene oppfylle to av de tre følgende vilkårene: 1) ha mindre enn 80 millioner kroner i omsetning, 2) ha mindre enn 40 millioner kroner i balansesum (totalkapital), 3) ha færre enn 100 ansatte.

Nedenfor er en analyse av hvordan bedriftene i norsk fiskeindustri tilfredstiller disse kriteriene.

Tabell 1 Foretak i fiskeindustrien (antall, ansatte og omsetning) fordelt etter tilfredsstillelse av kriterier for deltakelse i Skattefunnordningen

		Sum	Andel av alle	Gjennomsnitt
Alle foretak	Antall foretak	567		
	Ansatte	13 933		25
	Omsetning	29 968		53
Tilfredstiller ingen av kriteriene	Antall foretak	19	3 %	
	Ansatte	2 619	19 %	138
	Omsetning	5 651	19 %	297
Tilfredstiller ett kriterium	Antall foretak	77	14 %	
	Ansatte	3 926	28 %	51
	Omsetning	13 227	44 %	172
Tilfredstiller to kriterier	Antall foretak	44	8 %	
	Ansatte	1 774	13 %	40
	Omsetning	3 248	11 %	74
Tilfredstiller tre kriterier	Antall foretak	427	75 %	
	Ansatte	5 615	40 %	13
	Omsetning	7 842	26 %	18

Av antall foretak er det 17 prosent som tilfredstiller færre enn to kriterier og dermed ikke kvalifiserer til deltakelse i ordningen. Disse sysselsetter imidlertid nesten halvparten av alle ansatte (47 prosent) og står for 63 prosent av samlet omsetning.

De foretakene som tilfredstiller to eller tre kriterier hadde i 2000 i gjennomsnitt 16 ansatte og en omsetning på 24 millioner kroner, mens foretakene som tilfredstilte færre enn to kriterier i gjennomsnitt hadde 68 ansatte og en omsetning på 197 millioner kroner.

En oversikt over det enkelte kriterium viser at det i første rekke er kravene til kapital og omsetning som flest bedrifter ikke tilfredstiller. Om lag 22 prosent av bedriftene har mer enn 40 millioner i balansesum. Disse sysselsetter om lag 55 prosent av alle ansatte. Kravet til omsetning mindre enn 80 millioner kroner er det 20 prosent av bedriftene som ikke tilfredstiller, mens kravet til færre enn 100 ansatte er det bare tre prosent av bedriftene som ikke tilfredstiller.

Tabell 2 Foretak i fiskeindustrien (antall, ansatte og omsetning) og det enkelte kriterium for deltakelse i Skattefunnordningen

		Ansatte <100	Omsetning <80 mill	Kapital <40 mill
Tilfredstiller ikke kriterium	Antall foretak	19	112	124
	Ansatte	2 619	7 287	7 576
	Omsetning	5 651	20 638	20 367
Tilfredstiller kriterium	Antall foretak	548	455	443
	Ansatte	11 315	6 647	6 357
	Omsetning	24 318	9 331	9 602

Ser vi på hvilke typer bedrifter som faller utenfor ordningen basert på disse kriteriene, gjelder dette de fleste sildemelfabrikkene. Videre faller de viktigste saltfisk- og klippfiskprodusentene på Vestlandet utenfor og de viktigste og største bedriftene i pelagisk konsumsektor, tilsvarende i overkant av 60 prosent av produksjonskapasiteten i denne sektoren. Med få unntak faller også hele filetindustrien i hvitfisksektoren utenfor ordningen. Det samme gjelder rekeindustrien. De to største og viktigste aktørene på fiskehermetikksiden vil heller ikke omfattes av ordningen. Kriteriene setter også utenfor helt sentrale aktører på videreforedling av laks og ørret.

En rask gjennomgang viser at i prosjekter gjennomført ved Fiskeriforskning de siste to årene der fiskeindustribedrifter har vært oppdragsgiver ville 50% av bedriftene ikke være kvalifisert til å delta i SkatteFUNN-ordningen.

Generelt sett er bedriftene i fiskeindustrien preget av å være meget ”slanke” og produksjonsfokuserte organisasjoner. Dette, kombinert med en struktur bestående av små og mellomstore bedrifter, kan være med på å skape store utfordringer med hensyn til å øke innovasjonsaktiviteten i næringen. Både norske undersøkelser og europeisk statistikk viser tydelig at det er en positiv sammenheng mellom innovasjonsaktivitet og bedriftsstørrelse (Braadland et al, 2001 og Nås, 2000). Braadland et al (2001) viser også at *mangel på kvalifisert personell* og *organisatoriske forhold* er viktige hindre for innovasjoner i bedriftene. Samme undersøkelse viser også at næringsmiddelindustrien ligger under gjennomsnittet for innovasjonsaktivitet i industrien og er rangert som nummer 10 av 14 sektorer.

Alle disse forholdene tyder på at SkatteFUNN-ordningen og kriteriene slik de er utformet per dags dato ikke treffer de bedriftene der både potensialet og behovet for å øke FoU-aktiviteten og innovasjonsaktiviteten er størst.

2.2 Eventuell justering av kriteriene

Skattefunnordningen og kriteriene for deltakelse slik de ble etablert har møtt innvendinger fra ESA som ikke har villet godkjenne ordningen. Årsakene er ifølge Norges Forskningsråd blant annet den nasjonal definisjonen av små og mellomstore bedrifter (SMB) som avviker fra EUs kriterier.

EUs definisjon av en SMB er at foretaket skal ha færre enn 250 ansatte, omsetning mindre enn 40 mill ECU (tilsvarende 294 mill NOK) eller balansesum mindre enn 27 mill ECU

(tilsvarende 198 mill NOK), samt krav til selvstendighet (et stort foretak ikke kan eie 25 prosent eller mer av en SMB).

Per september 2002 synes det klart at ordningen for 2002 vil justeres for å tilfredstilles EUs regler for FoU-støtte til bedrifter. Endringene innebærer at bedrifter som tilfredsstillter SMB kriteriene til SkatteFUNN og EU (selvstendighetskravet) og bedrifter som bare tilfredsstillter SMB-kriteriene til SkatteFUNN vil gis to ulike støttesatser (henholdsvis 20% og 18%). Denne justeringen vil altså ikke endre omfanget av bedrifter som tilfredsstillter deltakelse.

Foran offentliggjøringen av forslaget til statsbudsjett for 2003 er det også gitt signaler om at kriteriene i SkatteFUNN-ordningen vil bli foreslått endret for at flere bedrifter skal kunne delta. Utformingen av kriteriene for 2003 er på dette tidspunkt ikke kjent.

En eksempelvis oppjustering av de tre kriteriene med 20 prosent vil øke antall bedrifter som møter kriteriene med fra 471 til 486. Fortsatt vil rundt 80 fiskeindustribedrifter (14 prosent) ikke være kvalifisert. Disse vil stå for 43 prosent av samlet sysselsetting og 58 prosent av samlet omsetning.

En sammenligning av hvordan de norske fiskeindustribedriftene møter EUs SMB krav viser at langt flere ville møte ordningen enn hva tilfellet er for de norske SMB-kravene. Som tabellen under viser vil bedriftene som da er kvalifisert til ordningen stå for nesten 80 prosent av sysselsettingen og i overkant av 70 prosent av samlet omsetning.

Tabell 3 Foretak i fiskeindustrien (antall, ansatte og omsetning) fordelt etter tilfredsstillelse av antall kriterier for EUs definisjon av SMB.

		Sum	Andel av alle	Gjennomsnitt
Alle foretak	Antall foretak	567		
	Ansatte	13 933		25
	Omsetning	29 968		53
Tilfredsstillter ingen av kriteriene	Antall foretak	4	1 %	
	Ansatte	578	4 %	145
	Omsetning	1 938	6 %	484
Tilfredsstillter ett kriterium	Antall foretak	3	1 %	
	Ansatte	435	3 %	145
	Omsetning	1 678	6 %	559
Tilfredsstillter to kriterier	Antall foretak	42	7 %	
	Ansatte	1 911	14 %	45
	Omsetning	4 328	14 %	103
Tilfredsstillter tre kriterier	Antall foretak	518	91 %	
	Ansatte	11 010	79 %	21
	Omsetning	22 025	73 %	43

3 FISKEINDUSTRIENS MULIGHETER TIL Å NYTTIGGJØRE SEG AV SKATTEINCENTIVORDNINGER

Fiskeindustriens inntjening og økonomi er preget av små driftsmarginer. Både på råstoff- og markedssiden er konkurransesituasjonen intensiv og i mange sektorer preget av konkurranse fra lavkostland. Både direkte og indirekte flytting av foredlingen av landet på grunn av forhold som kostnadsnivå og markedsadgang er sannsynligvis med på å intensivere konkurransen for de gjenværende bedriftene ytterligere.

Store deler av industrien har de tre-fire årene vært preget av svært svak inntjening og lønnsomhet. I 2000 var bare 245 av 483 bedrifter (51 prosent) som er analysert i forbindelse med Driftsundersøkelsen i fiskeindustrien i skatteposisjon. Disse bedriftene betalte til sammen 203 millioner kroner i skatt på ordinært resultat. Ser vi bort fra de tre største skatteyderne var skattekostnadene 152 millioner kroner, eller i gjennomsnitt 628 tusen kroner per bedrift. De øvrige bedriftene betalte ikke skatt dette året, eller hadde negativ skattekostnad. Netto betalte de 483 bedriftene i fiskeindustrien til sammen 55 millioner kroner i skatt i 2000.

Samlet sett hadde fiskeindustrien i 1999 og 2000 et ordinært resultat før skatt på henholdsvis 0,1 og 0,2 prosent av omsetningen. I takt med svake resultater har også bedriftenes likviditet, målt i arbeidskapital i prosent av omsetning, sunket hvert år i perioden fra 1995 til 2000. Dette forholdstallet var i 2000 sunket til 4,1 prosent, fra 5,9 prosent i 1995. Det tilsvarer at arbeidskapitalen nå dekker 2 ukers drift, mot 3 ukers drift i 1995. Gjennomsnittet i øvrige norske industribedrifter for dette likviditetsmålet var ved utgangen av 2000 omkring dobbelt så høyt.

Det er vanskelig å vurdere i hvilken grad likviditet vil ha betydning for fiskeindustriens bruk av SkatteFUNN-ordningen. Den generelle økonomiske situasjonen fiskeindustrien nå er i vil kanskje mer enn selve likviditetsspørsmålet avgjøre om bedriftene vil være i stand til å initiere egen FoU-aktivitet, hvis aktiviteten ikke i større grad lar seg finansiere med eksternt bistand enn det SkatteFUNN-ordningen legger opp til.

REFERANSER

Braadland, T.E, et al, 2001, Innovasjon i norsk næringsliv – En ny oversikt, STEP-rapport R01/2001, STEP, Oslo.

Nås, S.O., 2000, Innovasjon i Norge – belyst med tilgjengelig statistikk, STEP-rapport R01/2000, STEP, Oslo.

Fiskeriforskning

Hovedkontor Tromsø:

Muninbakken 9-13

Postboks 6122

N-9291 Tromsø

Telefon: 77 62 90 00

Telefaks: 77 62 91 00

E-post: post@fiskeriforskning.no

Avdelingskontor Bergen:

Kjerreidviken 16

N-5141 Fyllingsdalen

Telefon: 55 50 12 00

Telefaks: 55 50 12 99

E-post: office@fiskeriforskning.no

Internett: www.fiskeriforskning.no

ISBN 82-7251-500-8

ISSN 0806-6221